

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KAZAKİSTAN'DAKİ DİLLE İLGİLİ YASA KOYUCULUĞA GENEL BİR BAKIŞ

Lazzat URAKOVA*

Özet: Çalışmada Kazakistan'daki dile ilgili yasa koyuculuk kronolojik biçimde verilmekte, ülkede dil politikasını belirleyen etkenlerle dil politikasının yürütülme şekli değerlendirilmektedir. Devlet dili statüsünü yıllar önce kazanmış olan Kazakça uzun yıllar Rusçanın yükseköğretim dili, prestij dili olduğu Kazakistan'da kendisine tanınmış işlevleri ne derece yerine getirdiği üzerinde durulmaktadır.

Anahtar sözcükler: Kazakçanın statüsü, dil politikası, dile ilgili yasa koyuculuk.

From Past to Present, A General Look at Language Policy in The Republic Of Kazakhstan

Abstract: This study is an evaluation of the history of language policy and legislation in the Republic of Kazakhstan in a chronological format. Additionally, it includes the factors that determine the language policy and the conduct of language policy in the country. We also focus on language functions of Kazakh language, which gained a new status as a state language a few years ago in the country, where Russian was the language of higher education and the language of prestige for many years.

Keywords: status of Kazakh language, language policy, language legislation.

Dil farklı milletleri birleştirme gücüne sahip çok önemli bir araçtır. Bu yüzden bir ülkede milletleri birleştirici, “devlet dili” statüsüne sahip olacak bir dilin belirlenmesi devlet politikasının temel istikametlerindedir. Çeşitli ulusların yaşadığı ülkelerde dil politikası zorluklarla dolu bir süreçtir. On yıllarca farklı bir dilin *lingua franca* olarak kullanıldığı Sovyetler gibi bir birliğin içinde varlıklarını sürdürmek zorunda kalmış çok uluslu ülkeler içinse bu bazen titüler halkın dilini uygulamada da prestij dil seviyesine ulaştırılması yönündeki çalışmaların her zaman açıkça yürütülemeyeceği, ilerlemişken gerilemek, üstü kapalı ifadelerin kullanılmak zorunda kalınacağı da bir süreçtir.

Bir dilin kullanılma derecesinden, bir *de jure* dilin sahip olduğu resmi statüden, *de facto* dilinse mahrum olduğu yasal haklardan yola çıkarak dillerin durumu,

---

* Dr.

ülkede yürütülen dil politikası konusunda bir fikre varmak mümkündür (Nısanbayeva, 2003) “çünkü devlet tarafından uygulanan yasalar, toplumun dili algılamasını hızlandırmak için devlet tarafından yürütülen dil değişim siyasetini etkilemektedir. Halk yasal kurumlarca uygulanan dil değişim siyasetini daha çok destekler” (Aliyeva, 2005: 42).

Diğer Orta Asya Cumhuriyetlerinde olduğu gibi Kazakistan’da da Rusça yıllarca egemen dil durumundaydı. “Sovyet dönemi merkezî dil planlaması doğrultusunda “Rus dilinin bir üst dil olarak bütün sosyo-kültürel ve ekonomik, resmî olarak olmayarak bütün kurumlarda konuşulması, yazılması, kısaca kullanılması, Sovyet alanı Türk dilinin çeşitli lehçelerini konuşanları ana dili kaybı tehlikesiyle karşı karşıya da getirmiş, kısıtlı ana dili kullanımı, Türk lehçelerinin tabii gelişmelerini önlemiştir.” (Özyetgin, 2006). Sovyetler Birliği toplumların bilinçaltına nüfuz etmiş olan korporatif kimlikleri “parçala ve yönet” prensibine dayanarak bölmeyi, ayrı ayrı kimlik öğeleri oluşturmayı, daha sonra da farklı kimliklerin üstünde ulusüstü veya uluslar arası “Homo Sovieticus” kimliğini oluşturmayı amaçlıyordu (Garibova, 2012: 15).

Kazakistan’ın dil durumunu doğrudan etkileyen başlıca olay ve unsurları Kazakistan’ın Rusya’ya bağlanması (1731-1865) esnasındaki süreçler, ülkede Sovyet öncesi, Sovyet dönemi ve Sovyet sonrasında mevcut olan siyasi yapı, bağımsız Kazakistan’daki toplumsal ve ekonomik değişimler şeklinde sıralamak mümkündür. (Suleymenova, 2009: 23)

Kazak Türkçesinin kaderini değiştirmesi bakımından son derece önemli olan tarihe 1986’dır. Bu yılın Aralık ayında Kazak gençlerinin Almatı’da ayaklanma sebeplerinden biri de millî dil probleminde kaynaklanır. Kazak gençleri, ana dilin kullanım alanını sınırlandıran, anadili yalnızca aile arasında kullanılan dil haline getiren Sovyet rejimine, ilk kez başkaldırır. Aralık olayları Hükümet’i “Cumhuriyet genelinde Kazak Dilini Öğretmek ve Geliştirmek” kararını çıkarmaya zorlar. (Kınacı, 2010: s.1313-1314)

Nitekim, Kazakçaya “devlet dili” statüsünün verildiği ilk yasa, Sovyetler Birliği’nin çöküşünden önce Kazak Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti’nin Büyük Meclisi tarafından 22 Eylül 1989’da kabul edilmiştir. Aynı yasayla Rusça “milletler arası iletişim dili” statüsüne sahip olmuştur. (Zakon O Yazıkah v Kazahskoy SSR, 1989). Yasa dikkatlice okunduğunda statü adlarının dışında her iki dilin eşit haklara sahip olduğu net bir şekilde görülebilir, o dönemde ülke genelinde Rusça’nın eğitim, medya, devlet organlarındaki baskın durumundan yola çıkarak Kazakça’nın statüsünün kağıt üzerinde olduğu anlaşılabilir. Ancak yasanın 5. bölümünün 2. maddesinde belirtilen ve Kazakça’nın sahip olduğu hakların gerçekten gözetileceğinin temini niteliğindeki şu ifadeler dilin derecesinin bundan böyle sürekli yükseleceğinin bir garantisi olarak kabul edilebilir: “Kazak Dili devlet koruması altında olup Kazakistan SSC onun devlet organlarında, sosyal kuruluşlarda, eğitim, kültür, bilim kurumlarında, hizmet ve iletişim sektöründe, vs.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KAZAKİSTAN'DAKİ DİLLE İLGİLİ YASA KOYUCULUĞA GENEL
BİR BAKIŞ

yerlerde aktif kullanımını sağlar". 27 Eylül 1990'da bu yasada Kazak SSC Bakanlar Kurulu tarafından bazı değişiklikler ve eklemeler yapılmıştır. Buna göre Kazakçanın devlet dairelerinde pratikte kullanılmasıyla ilgili tarihin yerel yönetimlerce belirlenmesine karar kılınmıştır. Bu durum yasanın hayata geçirilmesinin belirsiz tarihe ertelenmesine sebep olmuştur.

1991'in sonunda ise Kazakistan bağımsızlığını ilan etmiş, dolayısıyla dil politikasının uygulanması için en önemli koşul sağlanmıştı. 21 Ocak 1992'de 1990 yasının uygulanma gidişatıyla ilgili Bakanlar Kurulu kararı çıkartılmıştır. Bu kararda yasanın kabul edildiği tarihten itibaren nelerin yapıldığı konusunda somut bilgiler yer almaktadır. Örneğin, bir buçuk yıl içinde eğitimi Kazak dilinde veren 292 okul ile 654 kreş açılmıştır, resmi evrakların devlet dilinde düzenlenmesi için ilk adımlar atılmıştır. Ancak olumlu gelişmelerin yanı sıra Kazakça'nın derecesinin yükselmesini aksatan durumlara da yer verilmiştir. "Ural vilayeti yürütme komitesinin programında resmi evrakların devlet dilinde yazılmaya başlanacağı tarih belirlenmemiştir, Doğu Kazakistan ve Jambıl vilayetlerinin yürütme komiteleri bu görevi ilçe yürütme komitelerine devretmiştir. Kostanay vilayeti yürütme komitesince sadece Kazak nüfusunun yoğunlukta olduğu yerlerde resmi evrakların devlet dilinde düzenlenmesi planlanmıştır. Kökşetav vilayetinin 2000 yılına kadar uygulayacağı programa göre 16 ilçeden sadece birinde ve 200 kasabadan sadece 35'inde resmi yazışmaların Kazak dilinde yapılması planlanmıştır. Tüm bunlar Dil Yasası'nın ve onun hayata geçirilmesiyle ilgili Devlet Programı'nın ihlalidir," ifadesinde devlet dilinin pratikte uygulanmasını engelleyen durumlar somut bir şekilde ortaya konmuştur. (O Hode Realizatsii Gosudarstvennoy Programı Razvitiya Kazahskogo Yazıka i Drugih Natsionalnyh Yazykov V Respublike Kazahstan Na Period Do 2000 Goda). Görüldüğü gibi, Kazakistan Cumhuriyeti'nin dil durumunun incelenmesinde bölgesel yaklaşım göz ardı edilmemelidir. Genel olarak ülkenin nüfus temsili etnik özelliklere göre şu şekildedir: batı ve doğu kesimler daha az polietniktir, kuzey, güney ve orta kesimlerse daha çok polietniktir. Dil açısından söz konusu bölgelerde yaklaşık olarak şöyle bir durum oluşmuş bulunmaktadır: Kazakistan'ın batısıyla güneyinde baskın dil Kazakça'dır, kuzey, güney ve orta kesimlerdeyse Rusça ağırlıktadır. Her bölge kendisine has dilsel özelliğe sahiptir. Bölgelerin dilsel gelişimi bu ve bir takım başka faktörlere bağlıdır. (Jikeyeva, 2011: 5-10).

Buradan da anlaşılacağı gibi devlet dilinin *de facto* kullanımının sağlanması için durum değerlendirmeler, ciddi somut çalışmalar ta baştan beri yürütülmüştür. Ancak ülkenin demografik yapısı, jeopolitik konumu bu adımları çok açık ve hızlı biçimde yürütmeye mani olmuştur. Kazak halkı Kazakça'nın durumuyla ilgili politikayı yetersiz bulurken Kazakça'nın statüsünün yükseltmeye çalışılmasından hoşnut olmayan Ruslar'ın Kazak hükümetin yürüttüğü siyaseti tedirgin edici buldukları 2002 tarihli şu izahlarından anlaşılmaktadır: "Kazaklaştırma süreci uzun zamandır tam hız devam etmektedir. "Devlet dili" statüsüne sahip olan tek dil olması nedeniyle Kazakça'nın rolünün giderek güçleneceği kesindir. Ruslar'ın

çoğunlukta olduğu Kazakistan'ın kuzey bölgeleri buna dahil olmak üzere ülkenin neredeyse tamamında resmi yazışmalar pratikte Kazakça yapılmaya başlamıştır. Rusçanın resmi statüsüyle ilgili kurala pratikte uyulmamaktadır. Günümüzde Rus dilinde bir form bulmanın imkansız olması buna örnek olarak verilebilir". (Dokuçayeva, 2002). "...Ekonomi sektörü dahil olmak üzere üst düzey görevlere titüler ulus temsilcileri getirilmektedir. Ruslar'a ve Rus dillilere bu konuyla alakalı herhangi bir resmi açıklama yapılmamaktadır," ifadesinde ise Ruslar'ın devlet dilini bilmemelerinden dolayı üst düzey görevlere atanamamaktan dolayı duydukları memnuniyetsizlik dile getirilmektedir (Baliyev: 2007)

Dil inşasının önemli dönüm noktası olarak 28 Ocak 1993 tarihli Anayasa'nı kabul etmek yerinde olacaktır. Söz konusu Anayasa'dan yola çıkarak Kazakistan Cumhurbaşkanı 5 Nisan 1993 tarihinde Bakanlar Kurulu bünyesinde dil yasasının hayata geçirilmesi görevini üstlenecek olan Diller Komitesi'nin kurulmasıyla ilgili Ferman imzalamıştır. (Qazaqstan Respublikası Ministrler Kabinetinin Janında Til Komitetin Quru Turalı). 30 Ağustos 1995'te ülke referandumunda kabul edilen Anayasa'nın 7. maddesinde: "Kazakistan Cumhuriyeti'nde devlet dili Kazakça'dır" ibaresinin yanı sıra "Devlet kurumlarında ve yerel yönetim organlarında Kazakça'yla birlikte resmi bir şekilde Rusça da kullanılabilir" ifadesi mevcuttur. (Amirhamzin, 2010)

Kazakistan Cumhurbaşkanı'nın 4 Kasım 1996 tarihli fermanıyla "Kazakistan Cumhuriyeti Dil Politikasının Konsepti" onaylanmıştır. Bu belgede dil durumu değerlendirilmekte ve alınan tedbirlere rağmen Kazakça'nın devlet statüsünün hayata geçirilmesinin hala başarısızlığı üzerinde durulmaktadır. Bu başarısızlığın temel nedeni olarak statünün sadece deklare edilmekle sınırlı kaldığı, dilin ülkenin her yerinde öğrenilmesini ve kullanılmasını sağlayan bir mekanizmayla sağlanmadığı hususu gösterilmektedir. (Rasporyazheniye Prezidenta RK "O Kontseptsiyi Yazıkovoy Politiki RK").

1997'de Kazakistan Cumhuriyeti'nin "Diller Hakkında Yasa"sı kabul edilmiştir. Bu yasanın 4. maddesinde Kazakistan devlet dilinin Kazakça olduğu belirtilmiş, ülke topraklarının tamamında tüm sosyal ilişki alanlarında geçerli olan "devlet dili"nin devlet yönetiminin yanı sıra yasama, yargı ve resmi dairelerin de dili olduğu net bir şekilde vurgulanmıştır (Matayeva, 2012). Ayrıca Kazakistan halkının en önemli birleşme faktörü olan devlet diline vakıf olmanın her Kazakistan Cumhuriyeti vatandaşının borcu olduğu ifade edilmiştir (Zakon O Yazıkah V Respublike Kazahstan, 1997).

Kazakistan Cumhurbaşkanı tarafından 5 Eylül 1998'de onaylanan "Dillerin Fonksiyonu ve Gelişimi Hakkında Devlet Programı" modern devlet dil politikasının hayata geçirilmesinin ilk aşamasında ülke vatandaşlarının serbest ve ücretsiz olarak devlet dilini öğrenmesi için gerekli maddi ve organizasyon koşullarının oluşturulmasını; devlet dilinin bilim, eğitim, kültür, toplu iletişim araçları, devlet idaresi, uluslar arası ilişkiler başta olmak üzere sosyal yaşamın tüm alanlarında aktif

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KAZAKİSTAN'DAKİ DİLLE İLGİLİ YASA KOYUCULUĞA GENEL
BİR BAKIŞ

bir şekilde kullanılması için gerekli şartların meydana getirilmesini; resmi evrakların devlet dilinde hazırlanması için gerekli temelin yaratılmasını öngörmektedir. (Programa Prezidenta ot 05.10.98 No: 4106. Gosudarstvennaya Programa Funktsionirovaniya i Razvitiya Yazykov).

Kazakistan'da devlet dilinin kurumsallaşmasının ilk aşamasında aşağıdaki resmi kuruluşlar kurulmuştur:

- Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti bünyesindeki Devlet Terminoloji Komisyonu (Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin 21 Nisan 1998 tarihli, 367 nolu Kararıyla onaylanmıştır);

- "Devlet Dilini Hızlı Öğretim Merkezi" adlı Devlet kuruluşu (Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti'nin 9 Ekim 1999 tarihli 1545 nolu Kararı).

Bu resmi kuruluşlardan her biri kendine has işlevsel özelliklere sahiptir. Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti bünyesindeki Devlet Terminoloji Komisyonu Kazak dilinin ekonomi, bilim, teknoloji ve kültür terminolojileri hususunda öneriler hazırlayan danışma kuruludur.

Devlet Dilini Hızlı Öğretim Merkezi'nin esas faaliyet amacıysa devlet memurlarının Kazakça öğrenmesi için gerekli tüm maddi ve teknik koşulları yaratmak, bilimsel öğretim metodolojisi geliştirmek. (Nısanbayeva, 2003).

5.1.1. maddesine göre "devlet organlarının 2010 yılına kadar aşamalı olarak tüm resmi yazışmalarla istatistik, finansal ve teknik belgeleri devlet diline geçirmesini ve Anayasa'nın 7. maddesinin 2. alt maddesinin kurallarına uygun olarak bunu uygulamasını gerektiren "Kazakistan'da 2001-2010 Yılları Arasında Dillerin İşlevleri ve Geliştirilmesi hakkında Devlet Programı" 2001'de onaylanmıştır. (Gosudarstvennaya Programa Funktsionirovaniya i Razvitiya Yazykov Na 2001-2010 Godı, 2009: 20-32)

Anayasa Kurulu'nun 2007'de alınan Ek Kararı doğrultusunda "Anayasa devlet dili statüsünün üstünlüğünü öngörmekte, ama devlet organlarına Rus dilinde başvurma hakkını da tanımaktadır". (Postanovleniye Konstitutsionogo Soveta ot 23.07.2007 No: 3, 2009: 5-7).

Aynı yıl içerisinde Kazakistan'da Kazakça'yı, Rusça'yı ve İngilizce'yi kapsayan "Üç Dillilik" adlı kültür projesi devlet düzeyinde kabul edilmiştir. (Jetpisbayeva, Arinova, 2012: 23-25). Kazak entelektüelleri söz konusu projenin Kazakça'nın yavaş yavaş yok olmasına sebep olacağını ileri sürerek itirazlarını bildirmişlerdir.

Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı 2011'de "2011-2020 Yılları Arasında Dillerin Geliştirilmesi ve İşlevleri hakkında Devlet Programı" nı onaylanmıştır (Q Gosudarstvennoy Programme Razvitiya İ Funktsionirovaniya Yazykov V Respublike Kazahstan Na 2011-2020 Godı). Devlet dili prestijinin ve gereksinim düzeyinin yükseltilmesi, Kazakça öğretim altyapısının geliştirilmesi bu programın temel amaçlarındandır.

2011 yılında Kazakistan Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Tarafından “Kazakistan Cumhuriyeti’nin Devlet Dil Politikasıyla İlgili Bazı Yasal Tüzüklere Değişiklik ve Eklmelerin Yapılması Hakkında Kazakistan Cumhuriyeti Yasa Tasarısı” hazırlanmış ve görüşülmek üzere yetkili makamlara sunulmuştur. Bu tasarıya göre devlet dairelerine yazılan tüm dilekçeler Kazak dilinde olacak ve devlet dairelerinden tüm gerçek ve tüzel kişilere yanıtlar Kazak dilinde verilecektir. Ayrıca tüm formlar, ilanlar, reklamlar, fiyat etiketleri ve diğer tüm görsel bilgiler Kazakça olacaktır. (Matay, 2011).

Görüldüğü üzere Kazakistan’da dille ilgili yasa koyuculukta yıllar geçtikçe daha net ifadeler kullanılmakta, daha somut adımlar atılmaktadır. Nitekim, Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev’in halka seslenirken kullandığı şu ifadeler bunun açık bir göstergesidir: “Kazakistan’ın geleceği Kazak dilindedir. 2025 yılına doğru Kazakça yaşamın tüm alanlarında üstünlüğe sahip olacak ve ülkenin her yerinde insanlar arasında iletişim dili haline gelecektir. Alınmakta olan tedbirlerle hayata geçirilen devlet programları 2030’a doğru resmi belgelerin %100’ü, televizyon ve radyo programlarının %90’ı, eğitim programlarının %90’ının devlet dilinde yürütülmesine yol açmalıdır. Böylelikle 2030’a doğru Kazakça mutlak bir egemen dil konumuna gelecektir.” (Joyamerenkızı, 2013).

Sonuç:

Kazakistan’da dil politikası Rus etkeninden dolayı bazen yavaş yürütülmek zorunda kalsa da hem devlet başkanının, hem titüler halkın bağımsızlıkla özdeşleştirdiği Kazakça’nın yükselişinin bu alanda alınan her kararla biraz daha garanti altına alındığı muhakkaktır. Kazakçanın statüsünün sadece kağıt üzerinde kalmaması için yapılan çalışmalar ve denetimler, Kazak Türkçesinin “folklor dili” statüsünden kurtulup sosyal, siyasi, ekonomik, adli, felsefi alanlarda kullanılan *prestij dil* statüsüne yükselmesi için atılan aslında devasa adımlardır. Şimdi yasa koyuculuğun tamamlandığı bundan böyle Dil Yasası’nın uygulanmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Devletin hem iç, hem dış politikasının, meclis toplantılarının, siyasi açıklamaların tamamen Kazak dilinde gerçekleşmesi, tüm devlet organlarına Kazakçayı çok iyi derecede bilen memurların alınması veya mevcut memurların devlet dilini öğrenmeye daha fazla teşvik edilmesi, televizyon, radyo yayınlarının daha çok Kazakça yapılması, tüm okullarda devlet dilinin zorunlu okutulması, yüksek öğretim dilinin kesinlikle Kazakça olması için çabalanması gerektiği şüphesizdir.

Devlet başkanının 2025’e doğru Kazakçanın Latin alfabesine geçişi için hazırlık çalışmalarının başlatılması yönündeki talimatı dil politikası alanındaki çok önemli gelişmelerdendir. Demografik, jeopolitik konum itibarıyla diğer ülkelere nazaran daha zorlu olacağı düşünülse de, şu ana dek ülkede yürütülen alt yapı hazırlık çalışmalarıyla Azerbaycan, Türkmenistan ve Özbekistan’ın Latin harflerine geçiş alanındaki tecrübelerinin dikkatle incelendiği hususu hesaba katıldığında

Kazakistan'ın bu süreci de başarılı bir şekilde yürüteceği yönünde tahmin yürütmek mümkündür.

Kaynaklar:

- ALİYEVA, G. (2005). *SSCB Döneminde Azerbaycan'da Dil Planlaması*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- GARİBOVA, Jale (2012). *Sovyet Sonrası Dönemde Türk Dilli Halklar Dil Sorunu Yeniden Biçimlenen Kimlikler*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- “Gosudarstvennaya Programa Funktsionirovaniya i Razvitiya Yazykov Na 2001-2010 Godı”. *Sbornik Osnovnyh Zakonodatelnyh Aktov O yazykah V Respublike Kazahstan* (2009). Almatı: Yurist: 20-32.
- JETPİSBAYEVA, B., ARİNOVA, O. (2012). “Ot İdeyi “Triyedinstvo Yazıkov” N.A.Nazarbayeva Do Poliyazıçnogo Obrazovaniya v Kazahstane”. *Vestnik Kargu*. No: 4, s.23-25.
- JİKEYEVA, Aygul (2011). “Reçevoye Povedeniye Jiteley Kostanayskoy Oblasti Kak Rezultat Vzaimodeystviya Russkogo İ Kazahskogo Yazıkov”. *Vestnik Çelyabinskogo Gosudarstvennogo Universiteta*. No: 25 (240): 58-62.
- KINACI, Cemile (2010). “Sovyetlerden Günümüze Kazakistan'da Kazak Dilinde Eğitim Politikaları”. *Turkish Studies. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume. 5/4: 1304-1319.
- “Postanovleniye Konstitutsionnogo Soveta ot 23.02.2007 No: 3. Dopolnitelnoye Postanovleniye Konstitutsionnogo Soveta Respubliki Kazahstan”. *Sbornik Osnovnyh Zakonodatelnyh Aktov O yazykah V Respublike Kazahstan* (2009). Almatı: Yurist: 5-7.
- “Rasporıyajeniye Prezidenta RK “O Kontseptsii Yazykovoy Politiki RK” Ot 4.11.1996. №3186”. *Sbornik Osnovnyh Zakonodatelnyh Aktov O yazykah V Respublike Kazahstan* (2009). Almatı: Yurist: 15-19.
- SULEYMENOVA, Eleonora (2009). “Oçerki Yazıkovoy Politiki i Yazıkovoy Sıtuatsii V Kazahstane”. *Russian Language Journal*, Vol. 59: 21-36.
- “Zakon O Yazykah V Respublike Kazahstan”. *Kazahstanskaya Pravda* (1997). 15 iyulya,- №163.
- “Zakon O Yazıkah V Kazahskoy SSR”. *Kazahstanskaya Pravda* (1989). —27 sentyabrya. №226.

İnternet Kaynakları:

- AMİRHAMZİN, Amandık (2010). “O Kazahah, O Kazahskom Yazıke”. 10 Mayıs 2014 tarihinde http://www.neotech.kz/article1_KZ_language.html adresinden erişildi.
- BALİYEV, Aleksey (2007). “De-Rusifikatsiya Po-Kazahstanski”. 13 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.rv.ru/content.php3?id=7193> adresinden erişildi.
- DOKUÇAYEVA, Aleksandra (2002). “Russkiy Yazık V Stranah SNG- Sistema Obrazovaniya, Status, Polojeniye Russkoy Kulturi (analiz)”. 14 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1038177780> adresinden erişildi.
- JOYAMERGENKIZI, Naziya (2013). “Buduşşeye Kazahstana V Kazahskom Yazıke”. 10 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.altyn-orda.kz/budushhee-kazaxstana-v-kazaxskom-yazyke/> adresinden erişildi.
- MATAYEVA, M. (2012). “İz İstorii Stanovleniya Zakonodatelstva O Yazykah V Kazahstane”. 11 Mayıs 2014 tarihinde

Lazzat URAKOVA

- http://www.rusnauka.com/17_AVSN_2012/Pravo/8_111758.doc.htm adresinden erişildi.
- MATAY, Nura. (2011). “2013 Jıldan Bastap Memleket Tek Kazak Tilinde Söyley me? 11 Mayıs 2014 tarihinde <http://thenews.kz/2011/08/04/884507.html> adresinden erişildi.
- NISANBAYEVA, Aliya (2003). “Yazykovaya Politika Kazahstana. Kazahstanskiy Patriotizm Doljen Perenyat Çertı Amerikanskogo”. 09 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1041890340> adresinden erişilmiştir.
- “O Gosudarstvennoy Programme Razvitiya İ Funktsionirovaniya Yazykov V Respublike Kazahstan Na 2011-2020 Godı”. 11 Mayıs 2014 tarihinde <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1100000110/links> adresinden erişildi.
- “O Hode Realizatsii Gosudarstvennoy Programı Razvitiya Kazahskogo Yazıka i Drugih Natsionalnyh Yazykov V Respublike Kazahstan Na Period Do 2000 Goda”. 13 Mayıs 2014 tarihinde <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P920000051> adresinden erişildi.
- ÖZYETGİN, Melek (2005). “Tarihten Bugüne Türk Dili Alanı”. 15 Mayıs 2014 tarihinde http://turkoloji.cu.edu.tr/ESK1%20TURK%20DILI/ozyetgin_tarihten_bugune_turkdili.pdf adresinden erişildi.
- “Programma Prezidenta ot 05.10.98 No: 4106. Gosudarstvennaya Programma Funktsionirovaniya i Razvitiya Yazykov”. 09 Mayıs 2014 tarihinde <http://www.pavlodar.com/zakon/?dok=00555&all=all> adresinden erişildi.
- “Qazaqstan Respublikası Ministrler Kabinetinin Janında Til Komitetin Quru Turalı”. 12 Mayıs 2014 tarihinde <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U930001166> adresinden erişildi.